

Birgit Berggrenssons prædiken 4. søndag efter trinitatis

Taler

Birgit Berggrensson
Præst

Dato

10. juli 2022

Sted

Timsfors Kirke

Omstændigheder

Gudstjenesten blev afholdt her den 19.6. og transmitteret den 3.7.

I har hørt ... sådan indleder Jesus og så er man allerede klar over, at han ikke er enig i det, de har hørt og at der kommer et men. I har hørt, at ”du skal elske din næste og hade din fjende”

Ja, begynder vi straks at tænke, sådan må og skal det da være: jeg elsker mine børn, og min ægtefælle, mit land, mine venner, men ikke mine fjender. Dem hader jeg, det gør jeg fordi de er fjender og med god grund.

Og som vi allerede ved, kommer der et ”men” og Jesus fortsætter: ”Men jeg siger jer: Elsk jeres fjender og bed for dem, der forfølger jer.”

Formaningen til fjendekærlighed er en del af Bjergprædikenen, hvor Jesus belærer disciplene. Jesus fortæller tilhængerne, hvordan hans disciple skal leve. Det er ikke noget enkelt regelsæt. Hele deres livsholdning og livssyn skal forandres. Indefra og ud. Deres mål er at opnå en godhed som Guds, der ingen grænser kender. Herefter kommer han så med 6 antiteser om den jødiske lov, der er så radikale, at ingen kan efterleve dem. De indledes alle med ”I har hørt” og handler om vrede, ægteskabsbrud, skilsmisse, at sværge, gengældelse og til sidst altså om fjendekærlighed.

At skulle elske sine fjender går imod vores normale forestillinger om hvad det vil sige at elske og hvem vi skal elske. Det er direkte provokerende.

Kristendommen gør det ikke nemt for os, men er det ikke et meget godt billede på livet, som altid er uforudsigeligt, og hvor vi langt fra forstår alting, hvor der

altid er mere vi ikke ved, end hvad vi ved?

At elske sin fjende er unaturligt. Det får os umiddelbart til at protestere, for hvordan i alverden skulle det dog være muligt? Mennesker, der vil en til livs, som misbruger og bedrager en, vil man til enhver tid forsøge at undgå eller hvis man kan, komme i forkøbet og forhindre; adskillige ville tilføje: sørge for at hævne.

Mener Jesus her, at vi ikke må have fjender eller være vrede på nogen? At vi skal elske verdens ondskab væk? Nej, det gør han ikke, og han havde selv fjender i massevis: Fra han blev født ønskede kong Herodes at finde ham og dræbe ham, som voksen var hans fjender farisæerne, den tids præster, og deres lære som han talte midt imod og folkeskaren, som var skuffet over, at han ikke var den stærke konge og befrier, der kunne befri dem fra den romerske besættelsesmagt og som krævede ham korsfæstet. Jesus bad for sine fjender på korset ved at sige. Fader tilgiv dem, for de ved ikke hvad de gør.

Men hvad så med dem, vi betragter som fjender og hader? Er det ikke sådan, at vi ikke kan komme udenom at erkende, at ikke alle mennesker er lige gode og at nogen faktisk er min fjende? Også Jesus påpegede, at hadet bor i mennesket og kristendommens syndsbevidsthed er et mere realistisk syn på mennesket end humanismens tro på det gode menneske.

Dilemmaet vi kan komme til at stå i som mennesker kan illustreres ved et eksempel fra en britisk serie, hvor en ung landmand vender hjem til gården efter næsten 4 års krigsfangenskab i Tyskland, udsultet og med et beskadiget ben og opdager, at det er en tysk krigsfange, der har arbejdet på gården i hans sted og som hans lille søn er blevet meget glad for at lege med. Manden gribes af raseri over at se fjenden, der på en måde har indtaget hans plads, medens han har lidt, og går til angreb på krigsfangen. Men tyskeren siger til ham: Du har en dejlig familie at komme hjem til – jeg ved ikke hvor min egen familie befinder sig, eller om de er i live. Jeg ønsker ikke at være her, jeg hader krig og blev bare tvunget til at deltage i den. I virkeligheden er vi i samme båd. Har briten ret i sin vrede – absolut. Men den tyske soldat har også en pointe.

Søren Kierkegaard siger: Luk dine øjne. Når du har lukket øjnene, kan du ikke se forskel på ven og fjende.

Luk øjet og husk på budet, at du skal elske, så elsker du – din fjende, nej så elsker du næsten, thi at han er din fjende, ser du jo ikke. Når du nemlig lukker øjet, da ser du ikke jordelivets forskelligheder, men fjendskab er også en af jordelivets forskelligheder.

Den, der elsker næsten, elsker derfor også sin fjende.

Had, fjender og tilgivelse fylder en stor del i Søren Kierkegaards værker, fordi han indså, hvor vigtig en del af vores liv det er. Kierkegaard mente, at man er nødt til at indse sit had og vide, at man har fjender – men også erkende, at man selv kan være nogens fjende – førend man kan tilgive dem. Hadet er lige så meget en del af mennesket som kærligheden er. Forlad os vor skyld, som også vi forlader vore skyldnere.

Fjender i nyere tid er terroristerne. For seks år siden blev en 85årig præst dræbt liggende på knæ foran altret i en lille fransk by. Han havde lige afsluttet en gudstjeneste for 7 mennesker, da to unge tyrkere trænger ind og vil hævne den vestlige koalitions angreb på islamisk stat i Irak. Terroristerne bliver dræbt af politiet. Efterfølgende tog præstens søster kontakt til gerningsmandens mor. ”jeg sammenligner ikke hendes sorg med min. Min bror blev revet bort af barbariet. Hun lever med den viden, at det var hendes søn. Jeg kunne have valgt at hade hende, fordi hun ikke forhindrede ham i at blive morder, men jeg fandt ud af, hvor magtesløs hun havde været. Da jeg blev spurgt ved bisættelsen af min bror, om jeg følte had, svarede jeg: Sorgen fylder så meget, at der ikke er plads til had”

Hvis vi skal overvinde vores naturlige had og fjendskab, kræver det, at vi ser ind i os selv og indrømmer vores egen begrænsning. Vi skal indse, at det kun er Gud, der kan ændre et menneske. Når Gud lader sin sol stå op over både gode og onde og lader det regne over retfærdige og uretfærdige, så er det fordi ingen har noget at lade andre høre. Vi er aldrig kun gode eller kun onde og vi kan alle komme til at bevæge os fra det ene til det andet.

At hævne sig er ikke forbundet med ære i kristendommen. Hvor kristendommen vinder frem i verden, har det den virkning, at æresdrab og blodhævn forsvinder, fordi det ifølge kristendommen kun er Gud, der er stærkere end den, der kræver blodhævn og så får det had, der kræver hævn, en lav status. Kristendommen belønner eller roser ikke en, der udrydder sine

fjender, den opfordrer til at slutte fred og standse blodbadet, der ellers bare ville fortsætte som en ond cirkel. Vi har ingen grund til at dømme eller fordømme hinanden. Dommen er Guds.

Vi har lært det i Fadervor: Forlad os vor skyld som også vi forlader vore skyldnere. Vi må altid begynde med vores egen skyld, for vi er ikke uskyldige nogen af os, vi vil bare så nødig indrømme det.

Det vi også er utilbøjelige til at indrømme, er, at fjenden langt fra altid er terroristen eller en besættelsesmagt; fjendtlighed og had findes i stort omfang i de nære relationer og i familien. Ekskonen eller –manden ses tit som en fjende, der skal bekæmpes, dem man før var ven med, ender med at være ens værste fjende og fjendskab og had trives desværre rigtig godt på mange arbejdspladser. Man kan endda være sin egen værste fjende, hvis man aldrig vil indse, at ydmyghed eller forandring kan være på sin plads af hensyn til de mennesker, der står en nær.

Jesu ord i Bjergprædiken misforstås ofte som et ønske – hvis vi bare alle levede som han prædiker i bjergprædikenen, ville verden være et fredeligt, kærligt og godt sted at leve i. Men den opfattelse er et udtryk for humanisme og idealisme og gør håbet til et samfundsmæssigt politisk projekt, som fritager mig fra et personligt ansvar. Jesu ord er et krav til enhver af os personligt. Det er dig, der skal være forsonende, tilgivende og kærlig og beslutte, ikke at hade nogen og når kravet bliver så personligt, bliver det tydeligt, at man er det modsatte, at man er hadefuld og utilgivende – og at man selv er nogens fjende, en som er hadet.

At skulle elske sin fjende er naturligvis ikke det samme som at acceptere hans eller hendes handlinger. Det kræver heller ikke, at man bare skal sætte sig i deres sted, lære deres baggrundshistorie at kende og så tilgive, når vi tror, at vi forstår dem.

Vi skal ikke forstå Gestaposoldaten eller terroristen for så ender vi med at skulle undskylde, at vores fjender var så onde som de var. Det ville være at svigte ofrene totalt for der er jo altid ofre, når der udføres onde handlinger.

Lige nu er spørgsmålet: skal ukrainerne – og vi – elske russerne og bede for dem? Kristendommens svar er ja. Det vil være tidkrævende – formodentlig tage mange år - at nå til forsoning - men der er ikke nogen anden vej frem for nogen

af parterne – eller for os. Derfor skal vi i samme åndedrag som vi beder for ukrainerne, også bede for russerne – bede for, at troen på Guds nåde og barmhjertighed heller ikke må svigte dem. Bede for, at de ikke må miste troen på, at de lever på opstandelsens grund. At sorgen må fylde så meget, at der ikke er plads til hadet.

Hver gang vi søger svarene i kirken, får vi nogle gevaldige overraskelser. For Gud mener tit noget helt andet, end vi troede. Guds svar er sjældent politisk korrekte, men hvis kirken var et ekko af vores egne tanker og meninger, ville den være helt værdiløs.

Kærlighed – også næstekærlighed – må indebære, at vi har lov til at sætte grænser og til at straffe når det er nødvendigt, at det faktisk kan være til fjendens bedste. Ikke at sætte grænser og straffe ville svare til at man havde domstole, der frikendte personer, som bevisligt var skyldige.

Også min fjende er et medmenneske og dermed min næste, et menneske, der kommer mig ved, hvad enten jeg vil det eller ej. Både din fjende og du selv er utilstrækkelige som mennesker, der svigter og begår fejl og har mangler og dermed er henvist til den samme Gud, når det gælder tilgivelse og nåde.

De ting vi som mennesker finder umulige at tilgive, må vi overlade til Gud og dermed henvise fjenden til at Guds tilgivelse kan række, der hvor vores ikke gør det. Men vi skal bare huske, at vi selv er i samme situation. Ingen er syndfri.

Når vi har erkendt, at der findes had og fjender, er næste opgave at elske vores fjender. Hvordan vi kan det? Ved at bede Gud om at han omvender fjendens tankegang så den retter sig mod en barmhjertig Gud. Vores bøn skal være en bøn om at mennesker bliver omvendt af Gud – det er sådan Guds kærlighed er og sådan skal vores kærlighed også være.

Had kan aldrig uddrive had – det kan kun kærligheden. Som kærligheden i dit liv har forandret dig, skal du bede om at Guds kærlighed må forandre dine fjender.

Et digt af Bjørnstjerne Bjørnson, som inspektøren på min barndoms skole Grundtvigsskolen sendte os ud med hver fredag efter fællessang udtrykker det meget præcist: Elsk din næste du kristen sjæl, trød ham ikke med jernskoet hæl,

ligger han end i støvet. Alt som lever, er underlagt kærlighedens genskaber magt.
Blive det bare prøvet!

AMEN

Kilde

Manuskript modtaget fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

4. søndag efter trinitatis, Anden tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/birgit-berggrenssons-praediken-4-soendag-efter-trinitatis-2022>